

ИНФЛАЦИОННИ И ДЕФЛАЦИОННИ ТЕНДЕНЦИИ В СВЕТОВНАТА ИКОНОМИКА. *РАЗПРОСТРАНЯВА ЛИ СЕ ЯПОНСКАТА БОЛЕСТ ?*

Людмила Петрова Тодорова

Стопанска академия „Д. А. Ценов“ – Свищов
Катедра „Обща теория на икономиката“

Резюме: Дефлацията и рискът от нейното задълбочаване са често срещани явления в съвременните икономики. Анализаторите цитират японската икономика, която страда от дефлация през последните две-три десетилетия, въпреки огромните инвестиции и усилията на правителството за увеличаване на инфлацията. По същия начин, независимо от трилионите долари, евро, паунди и йени, инвестирани в икономиките през последните няколко години, инфлацията в западните държави все още остава ниска.

Като цяло има основания да се твърди, че европейските държави страдат от т.н. „японска болест“ и това може да прогресира и дори да стане хронично. Макар и в по-малка степен, в САЩ също има признаци на болестта. В резултат на това финансовите инжекции могат да станат постоянни, както се случва в Япония. Настоящата статия има за цел да определи причините и да изясни въпроса за инфлационните и дефлационните процеси в света, както и да предложи някои прогнози.

Ключови думи: инфлация, дефлация, количествено облекчаване инвестиции.

JEL: F.

INFLATION AND DEFLATION TENDENCIES IN THE WORLD ECONOMY. *IS THE JAPANESE DISEASE BEING SPREAD?*

Lyudmila Petrova Todorova

The D.A. Tsenov Academy of Economics – Svishtov
The Department of General Theory of Economics

Abstract: The danger of deflation is often mentioned today, along with the many concerns about the European and partly the American economies. Analysts cite the Japanese economy, which has suffered deflation for the past two decades, despite the huge investments and government efforts to increase inflation. Similarly, despite the trillions of dollars, euros, pounds and yens invested in the economy over the last few years, the inflation in Western countries is still low.

Overall, there is a reason to say that the European countries suffer from "the Japanese disease" and it can progress and even become chronic. The United States, although to a lesser extent, has the signs of the disease as well. As a result, financial injections may become permanent, as is the case in Japan. This article aims to identify

the causes and to clarify the problem of inflationary and deflationary processes in the world, as well as to suggest some forecasts.

Keywords: inflation, deflation, quantitative easing, investments.

JEL: F.

Въведение

Сегашният вид на световната стопанска система се формира в края на 70-те и началото на 80-те години на XX век. Оттогава тенденциите, които довеждат до формирането на нейния нов вид, непрекъснато се развиват и задълбочават и се превръщат в неотменими свойства на световната икономика.

Съвременната световна икономика няма силен и развит глобален механизъм от парични или непарични мерки, подобни на регламент от национално равнище, и това се превръща в една от основните причини за настоящата икономическа ситуация (Grinin & Korotayev, 2014). По този начин на наднационално ниво работят обективно отворени икономически закони.

Формирането на предпоставките, както и развитието на инфлацията, са свързани с протичането на икономическия цикъл. Обикновено се приема, че когато икономиката постигне максимално използване на ресурсите, т.е. пълна заетост, тя е на границата, от която започва формирането на инфлационен процес. Така че, когато действителната безработица започне да спада под естественото равнище (5,5% – 6,5%), са налице всички предпоставки за развитие на инфлация, и обратно (Спасов, 2008). Цикличността се проявява в бума на рецесиите на средносрочните цикли на Жуглар (Juglar, 1889), както и в инфлационните и дефлационните фази на дългите цикли на Кондратиев (Kondratieff, N. D. 1984).

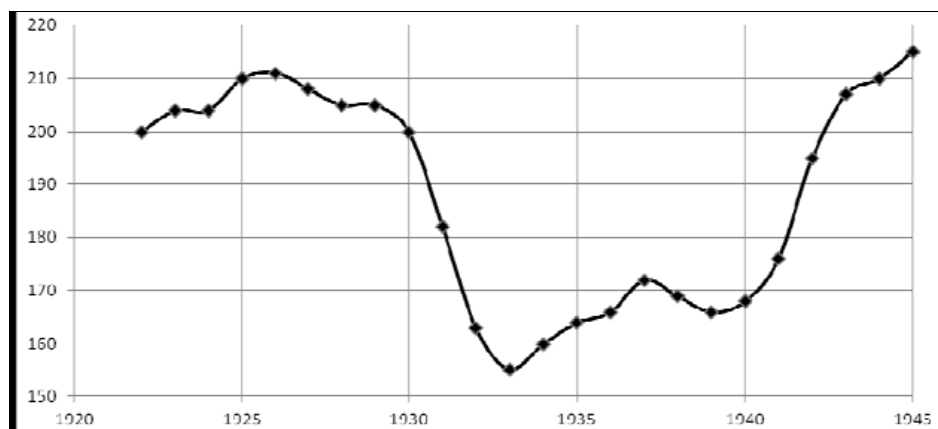
Конкуренцията действа по отношение на най-основните стоки, тъй като няма общоевропейско социално законодателство в сферата на труда. Ниският стандарт на живот и високата експлоатация допринасят за ниското ниво на цените на суровините. Занижената цена на изнасяните стоки се дължи на нарастващия брой на държави с нисък стандарт на живот, което допринася за частичното ограничаване на инфлацията в богатите държави. Това често няма влияние върху суровините. Като цяло има несъответствие между държавите производителки на суровини и държавите, произвеждащи стоки по отношение на стандарт на живот, цена на труда и експлоатация на работна сила.

Споменатите по-горе сходства между световната икономика и националните икономики (без правителствено регулиране) могат да помогнат да обясним циклите в световната конюнктура и нейните инфлационни и дефлационни тенденции. **Обект** на разработката са инфлационните и дефлационните тенденции, а нейн **предмет** е анализ на динамиката на тези

тенденции в световната икономика по примера на Япония. Настоящата статия има за **цел** да определи причините и да изясни въпроса за инфлационните и дефлационните процеси в света, както и да предложи някои прогнози.

В последните години, заедно с множеството проблеми в европейските и частично в американската икономики, често се споменава опасността от дефлация. През деветнадесети и първата половина на двадесети век дефлацията оказва натиск върху икономиките и отнема от печалбите на предприемачите. Според класическата икономическа теория Голямата американска депресия е сбор от последователни кризи, които се сливат в една. Причините са различни, но едни от основните са силната дефлация и значителният спад в цените.

Въпреки това, след Втората световна война и особено през 60-те години на миналия век, инфлацията се превръща в основен проблем (Фигура 1). Той се запазва дори през 70-те години, когато се наблюдава сериозен спад в западната икономика поради ръста на цените на петрола.

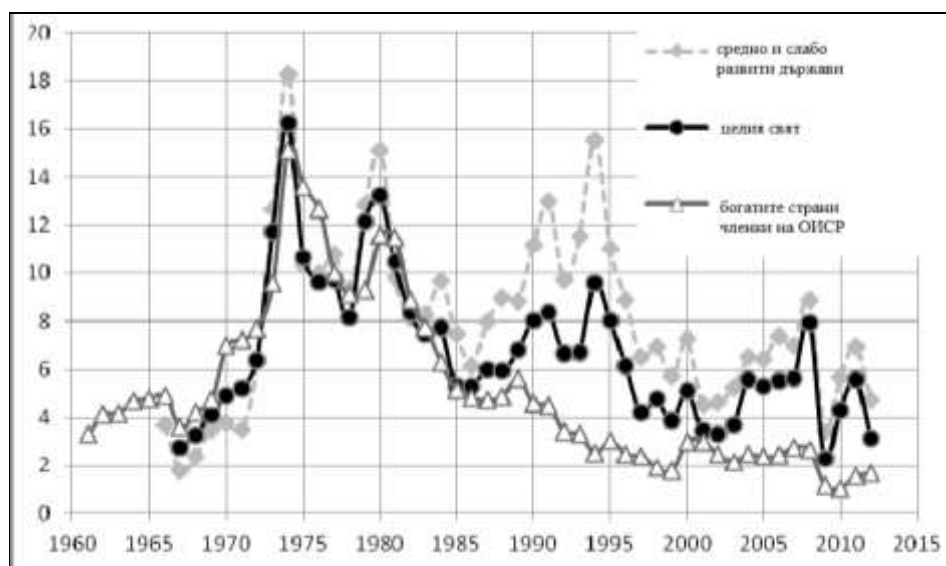
Източник: David, Solar 1977: 16–17 (Table 1).

Фигура 1. Динамика на индекса на потребителските цени в САЩ, 1922–1945. (100 = 1860)

По време на икономически спад цените обикновено падат или поне не се покачват. Но на практика, на фона на икономическия спад, цените нарастват и по този начин е предизвикан нов опасен феномен, наречен стагфлация¹. През осемдесетте години на миналия век борбата с инфлаци-

¹ Процес на едновременно наличие или нарастване на инфлацията и безработицата.

ята изисква големи усилия. Тогава 90-те години довеждат до хиперинфлация в бившите социалистически страни и в редица други развиващи се страни (Фигура 2). На по-късен етап хиперинфлацията се проявява все по-рядко, както например се случи в Зимбабве през 2009 г. и в Русия през 2015 г.

Източник: World Bank 2014: NY.GDP.DEFL.KD.ZG.

Фигура 2. Ниво на инфлацията в света, в развитите държави, в средно и слабо развитите държави, дефлатор на БВП (годишен %)

На този фон Япония е едно странно и трудно обяснимо изключение, когато след кризата от 90-те години (причинена от спукването на жилищния балон) започва да страда от дефлация. В това отношение годината 1994-та се превръща в решаваща.

След Втората световна война това е първият случай, в който развиваща се икономика пострадва от дефлация. Ситуацията изглежда абсурдна за страните, страдащи от инфлация, а мерките, предприети от Централната банка на Япония и японското правителство, са невероятни по отношение на техния мащаб. Японската икономика е толкова „болна“ за дълъг период, че мнозина престават да търсят признаци за съживяване. Но при поглед отблизо те се виждат. Годишните на масиран фискален и монетарен стимул дават резултат. През 2017 година безработицата е под 3%, най-ниското ниво от 23 години, и заплатите се покачват, поне за обикновените работници. Цените също се движат нагоре, макар с много по-малко, отколкото е целта на японската банка (Bank of Japan) за 2% инфлация. За външни лица това може да не звучи впечатляващо. Но за страна, която

почти 30 г. страда от рецесия и дефлация на приливи и отливи, това е перспектива за спасение.

Последните 12 месеца (от м. октомври 2016 година до м. октомври 2017 година) на скромнен растеж представляват най-продължителният подобен период от над 10 г. Архитектът на това полусъживяване е Шинзо Абэ (www.class.bg, 2017), премиер почти от 5 г. – близо до рекорда за периода след спукването на огромния балон с цените на активите през 1990 година (iconomist.bg).

Икономистите обикновено не успяват да идентифицират причините за тази продължителна „японска болест“. През 1998-а година, за да опише това положение, Пол Крюгман² използва термина „капан за ликвидността“, който е въведен от Джон Мейнард Кейнс. Този термин описва ситуацията, при която паричните инструменти, включително процентите по кредити и валутните емисии, не работят и не стимулират търсенето³. Сега Крюгман смята, напълно основателно, че други западни икономики също са попаднали в такъв капан. Но това не обяснява много. Механизмът на такъв капан не е ясен, а препоръките на Пол Крюгман, които експертите наричат „разпенващи се мехурчета“, изглеждат опасни⁴.

В същото време обаче други показатели в Япония са доста добри, например високият жизнен стандарт и продължителността на живот. Също така има и значителен научен и технологичен напредък. Човек би могъл да припише такава парадоксална ситуация (в която има голямо количество пари в икономиката, но инфлация все още липсва) на „мистериозната японска душа“. Твърди се, че японското население застарява и не иска да харчи парите си, а предпочита да ги спестява. Освен това, обратно на американците и европейците, японците не са предразположени към консуматорство. Това има значение, особено в контекста на застаряващото население, но далеч не е единствената причина.

Симптомите на „японската болест“ са очевидни в Европа и до известна степен в САЩ. Следователно причините са в общите черти на развитите икономики и в глобалната икономика като цяло. Всъщност през последните 5–6 години в западната икономика е вложена огромна сума пари. Лихвените проценти са спаднали до японското нулево ниво⁵. Но

² Пол Робин Крюгман (роден на 28 април 1953 г. в Олбъни, Ню Йорк) е американски икономист и публицист, носител на Нобеловата награда за икономика (2008 г.).

³ Кейнс обяснява този парадокс с факта, че потребителите забавят покупките си с надежда за бъдещо намаляване на цената. Но ситуацията в Япония и на Запад е много по-сложна от тази психологическа пречка за увеличаване на търсенето.

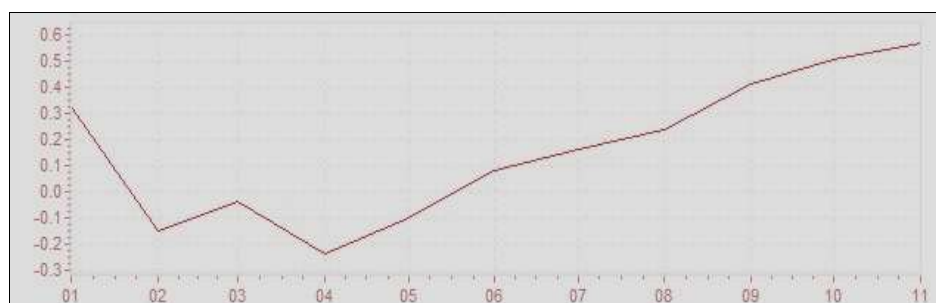
⁴ Крюгман предлага да се запазят отрицателните лихвени проценти, да се увеличат разходите по всякакъв начин и да няма страх от увеличаване на публичния дълг.

⁵ Европейската централна банка наскоро осъзнава, нещо, което някога е било само теоретична възможност, а именно, наложен минус 0.1% лихвен процент върху депозитите. С други думи, за да се насърчи кредитната експанзия, Европейската централна банка кара банките да ѝ плащат, за да държи парите им там. Сега банките трябва да налагат отрицателни лихвени проценти на своите клиенти.

това така и не води до желания ефект и редица европейски страни дори имат отрицателен темп на растеж. В същото време хората не са склонни да увеличават потреблението и кредитите си, а бизнесът не инвестира активно, въпреки по-евтините заеми. САЩ реализира количествени облекчения,⁶ като всяка година закупуват държавни облигации и харчат стотици милиарди долари за рискови финансови активи. Въпреки това дори в САЩ ефективността на емисиите и промените в скоростта на обращение не са високи.

Европа също възнамерява да използва количествени облекчения (www.econ.bg, 2017) в регулациите, което по наше мнение е силно препоръчително. Но всъщност това незабавно причинява проблеми с развиващите се пазари и валути, а на по-късен етап и с американския фондов пазар, особено NASDAQ. Най-странното е, че въпреки трилионите долари, евро, паунди и йени, инжектирани в икономиката през последните години, инфлацията в западните държави остава ниска. Американската икономика не успява да постигне целта си за инфлация от 2%, което се приема като сигнал за спиране на количествените облекчения. В Европа инфлацията е още по-ниска и заплашва да се превърне в дефлация.

През 2016-а година средната инфлация в Европа е 0,24% (през 2015-а година тя е 0,03%), което е много под официалния целеви процент от около 2% (Фигура 4).

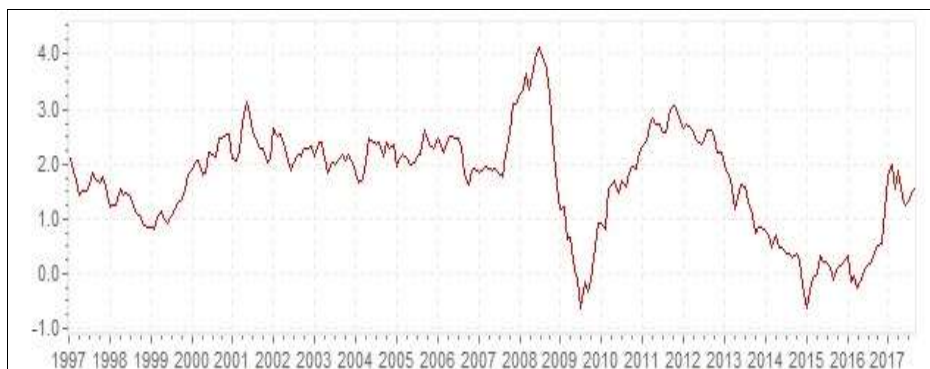

Източник: www.inflation.eu/inflation-rates/europe/historic-inflation/hicp-inflation-europe-2016.aspx

Фигура 4. Средна годишна инфлация в Европа за 2016 година

Намаляването на инфлацията представлява сериозен риск за еврозоната. През 2015-а година инфлацията в еврозоната е най-ниска от въвеждането на единната европейска валута (Фигура 5).

⁶ Те представляват изкупуване на финансови активи от различни кредитни институции и държавни ценни книжа и целят увеличаване на ликвидността на икономиката. Банките и кредитните институции повишават своя резерв и съответно са по-склонни да отпускат кредити на бизнеса, който е склонен да разширява своята дейност чрез наемането на нова работна ръка.

Източник: www.inflation.eu/inflation-rates/europe/historic-inflation/hicp-inflation-europe.aspx

Фигура 5. Исторически хармонизирана инфлация в Европа

В САЩ средната инфлация от началото на 2017-а до момента е 2,1%, като се е покачила с близо един процент спрямо 2016-а, когато тя се равнява на 1,3% на годишна база. Във Великобритания инфлацията се ускорява от 2,6% до 2,9% на годишна база, докато прогнозата на финансовите пазари е за нарастване на инфлацията с 2,8 на сто. Трябва да се има предвид, че обезценяването на британската лира като реакция на вота на британците преди година за излизане от ЕС довежда до ръст на потребителските цени през май тази година точно с 2,9% – най-висока инфлация на Острова от април 2012 година, когато тя достига 3 на сто.

Очевидно е, че има фундаментална промяна както в западната, така и в световната икономика. Икономистите срещат трудност при изясняване същността на тази промяна. Къде отиват парите? Защо паричните емисии не ускоряват инфлацията?

На първо място икономическите закони са в сила, но с някои изменения. Промените са свързани с развитието на икономическата и финансовата глобализация, както и с така наречената финансова революция. Тя спомага за много по-бързата циркулация на капиталите в международни пари. В условията на валутни емисии ограничаването на предвидената инфлация означава, че без тях или дефлационното отклонение се увеличава, или инфлацията се трансформира.

Трябва да се вземе предвид фактът, че инфлацията е икономическа променлива, която се измерва чрез използване на различни методи. Въпреки това се наблюдава увеличаване на цените не само в пазарната кошница, но и в цените на стоките извън нея. В това отношение може да се предположи, че статистическите данни могат да бъдат манипулирани за политически ползи. Това е доста вероятно за САЩ, особено в периода на предишната криза (Akaev & Korotayev, 2012).

Като се има предвид, че инфлацията остава основна заплаха в развиващите се страни, може да се предположи, че днес, поради специфич-

ните методи за изчисляване, индексът на потребителските цени може основно да зависи от моделите на потребление. Колкото повече хранителни продукти и стоки от съществено значение са включени, толкова по-очевидна става инфлацията за потребителите.

Преди Голямата депресия от 1929 година нивото на потребителските цени се запазва същото, докато нивото на цените на активите се увеличава много бързо. Ако паричната маса се увеличава по-бързо, отколкото го изисква икономическият растеж, и няма инфлация, това означава, че парите отиват в секторите, където инфлацията не се измерва като такава. Те могат да бъдат фондови пазари (акции и др.), пазари на суровини, пазари за недвижими имоти и т.н.

Разрастващата се финансова и общоикономическа глобализация заедно с разрастващия се финансов сектор като цяло и финансовите услуги като част от БВП, водят до ситуация, в която емисията на пари в някои страни може да доведе до инфлация в други страни. Емисиите на пари се отразяват на националните икономики така както увеличаването на добива на злато по време на златния стандарт. Всъщност бързото увеличение в производството на злато между 1850 и 1860 година в Калифорния и Австралия влияе върху цените в много страни. В противовес на тази ситуация, днес инфлацията може да се проявява в центровете, където се емитират пари.

Освен това трябва да се вземе предвид съвременното международно разделение на труда, което е обособило няколко „мегапазара“ в световната икономика — Северна Америка, Европейският съюз с тенденция да обхване по-голямата част от стария континент и Източна и Югоизточна Азия. В своя труд „Богатството на народите“ от 1776 г. (Смит, 2013) Адам Смит излага концепцията за разделения на труда като ключ за икономическо развитие. Той лансира идеята, че хармонично развитие на икономиката е възможно, ако то се направлява от „невидимата ръка“ на пазара.

Развитието на технологиите позволява разкъсването на отделни фази на производствения процес и организирането им в различни части на света. За това допринасят транспортът и новите комуникационни технологии (Маринов, 2010). Валутите на икономиките, които имат най-значителен международен стокообмен, придобиват статут на международна конвертируемост. В приложението на съответната валута при международните търговски разплащания съществува риск за внос на инфлация или дефлация. В същото време западноевропейските държави получават евтин внос от развиващите се страни и това също допринася за ниската инфлация. Трябва да се отбележи обаче, че износът на инфлация невинаги е лош. В днешната ситуация това може значително да стимулира икономическия растеж. От времето на кейнсианците умерената инфлация се счита за катализатор на икономическия растеж.

Ако нивото на възвръщаемост на инвестициите е ниско, тогава капиталистите търсят по-печеливши приложения за инвестиции. Като резултат

тат емитираните средства се инвестират не само в националната икономика, но и в международни активи и се превръщат в източник на капиталов износ и подхранват растежа на страните⁷. През 1990 година, когато японската икономика започва да се бори с инфлацията, страната се превръща в най-големия износител на капитали и най-големия заемодател. Икономическите постижения в Източна Азия са подкрепени от японски, американски и европейски финанси.

Износът на капитали при ниски лихвени проценти е износ на дефлация. В същото време в страните вносителки на капитали може да се появи инфлация, ако последните емитират собствена валута за чуждестранните активи (както е в Русия, Китай и др.).

Като цяло растежът на финансовия сектор не е случаен. При липса на „златна котва“, т.е. златен стандарт, необходимостта да се спасяват пари от обезценяване и увеличаването на капитали изисква голям брой висококвалифицирани специалисти. Новите технологии на бърз трансфер и хеджиране на финансови активи възпрепятстват дефлацията и допринасят до известна степен за изравняване на инфлацията в света. Въпреки това по-често се наблюдава прехвърляне на инфлация от развитите страни към развиващите се страни, отколкото в обратната посока.

Бихме могли да си обясним слабата инфлация в западно-европейските страни със силните глобални дефлационни процеси и механизми, които намаляват инфлацията, причинена от големите емисии. Ако не са емисиите, дефлацията ще се прояви още по-ясно в западните европейски икономики. Какви са причините да се твърди, че възникват дефлационни тенденции?

Първо трябва да отбележим, че наблюдаваме фаза на понижаване през петата Кондратиева вълна. Всеки (средно 50-годишен) цикъл има възходяща вълна с продължителност около 25 години, като под това се разбира ускорено икономическо развитие и съответно, низходяща вълна, характеризираща се със съществен спад в обема на производство, рязко намаляване на производителността, т.е. с типичните кризисни характеристики на икономическите показатели. Периодизацията на основните вълни на иновационното развитие по Кондратиев и неговите последователи Шумпетер и Фридмън са следните:

Първи цикъл (1780–1840) – промишлена революция.

Втори цикъл (1840–1890) – пара и железопътна връзка.

Трети цикъл (1890–1940) – електричество и стомана.

Четвърти цикъл (1940–1990) – автомобили и синтетика.

Пети цикъл (1990–?) – компютърна революция.

Вижда се, че “петият цикъл” в качеството му на “компютърна революция” започва от 1990 година, макар че в световната литература е при-

⁷ Получават се нисколихвените кредити от страни с изкуствено ниски лихвени проценти с цел закупуване на по-печеливши активи в други страни.

ето да се говори за радикални и глобални промени, т.е. за т.нар. “глобализация” и “глобална икономика” още от 1970. Дефлационните и депресивните тенденции се увеличават във фазите на понижаване. Дефлационните фактори продължават да съществуват дори през периодите на рецесия и депресия.

На второ място инфлацията е многостранна. По-специално трябва да се разграничат инфлация на разходите и инфлация на търсенето (Спасов, Т., 2008, стр. 315). Инфлацията на разходите може да има сериозни последици, особено при неконкурентни условия. Стагфлацията на 70-те години е свързана с инфлация на разходите, но не и с инфлация на търсенето. Инфлацията на търсенето е процес, при който съвкупното търсене или съвкупните разходи изпреварват възможностите на съвкупното производство в определен период. Най-често инфлацията на търсенето се обяснява с наличие на твърде много пари в населението срещу ограничено количество стоки (Спасов, 2008).

На трето място трябва да се имат предвид не само емитирането на пари, но и факторите, които определят количеството им, а именно:

- В период на криза много капитали изгарят или биват замразени.
- Необходимост от подкрепа на световната търговия. Нека припомним, че през последните десетилетия нивата на растежа на световната търговия надвишават темповете на растеж на световната икономика, затова са необходими повече международни пари. Растежът на световната икономика дори с 2% годишно означава увеличаване на търсенето на милиарди долари, инвестирани чрез нови емисии.
- Презапасяване. В световен мащаб то се осъществява под формата на натрупване на валутни резерви, които достигат огромни обеми и това допринася за усвояването на свободните пари.
- Конкуренцията за износ на стоки и услуги към развитите страни.
- Забавянето на световната търговия има отрицателен ефект върху темповете на икономически растеж. Според уравнението на Фишер размерът на парите компенсира намаляването на скоростта на циркулацията.

При равни други условия слабият икономически растеж се обяснява главно с факта, че основните ресурси на растежа са изчерпани в съответните общества. Очевидно факторът, който изглежда изчерпан в Япония през 90-те години, е демографският. По това време започва процесът на намаляване на икономически активното население, който продължава и до днес, но в момента се наблюдава и естествен спад на населението.

Така една от основните причини за „японската болест” е застаряването на населението, неговият бавен растеж или дори обезлюдяването в развитите икономики. Когато намалява населението, намалява и частта от него, която се намира в трудоспособна възраст. В момента Русия се сблъсква с подобна ситуация, която води до рязък спад в икономическия рас-

теж. При застаряващото население проблемът с основните нужди вече е задоволен, а стимулите за икономически растеж се променят. Възрастните хора не закупуват жилища и дълготрайни стоки и смятат, че трябва да спестяват пари за „черни“ дни.

Втората причина за високата дефлация е много високият стандарт на живот. В Европа, например, броят на работните часове на човек е много по-малък, отколкото в САЩ и Япония. Стремешът към висок стандарт на живот очевидно възпрепятства инвестициите и кара спестяванията да растат. В САЩ има много по-малко социални гаранции отколкото в Европа. Като цяло застаряването на населението заедно със социалните гаранции, предоставени на хората, създават сериозен проблем на бюджетния дефицит и държавния дълг поради ниските темпове на растеж. И това е другата причина, поради която „японската болест“ може да се изостри в Европа.

Третата причина е, че в рамките на Световната икономическа система развитите икономики се превръщат в рентиери поради тяхната специализация за износ на капитали и получаване на дивиденди. И сега САЩ влизат в ролята на рентиери, което до голяма степен се дължи на изключителната позиция на долара в международната валутна система. Високите доходи, получени от чуждестранни активи, не спомагат за растежа на вътрешната икономическа активност и БВП.

Четвъртата причина е, че основният резерв на икономическия растеж в Европа, САЩ и Япония е технологичното развитие. Въпреки това, в ситуация на активен износ на капитали и непрестанния индустриален износ, този фактор е ограничен в действието си, поне до следващия технологичен пробив. Инвестициите са недостатъчни и не водят до нарастване на търсенето. В САЩ като допълнителни антиинфлационни мерки се използват намаляването на разходите за енергия, увеличаването на данъците и застрахователните плащания и др. Ниските лихвени проценти по депозитите също водят до ниска инфлация. Най-важният знак, не само в САЩ, но и в Европа, са ниските кредитни проценти, които намаляват инфлацията на разходите.

Петата причина е деиндустриализацията в развитите държави, в които финансовите услуги и финансовите потоци заемат по-голям дял. Докато кризата от периода 1970 – 1980 година се свързва с нарастването на цените на петрола, то настоящата икономическа ситуация произтича от резкия спад в цените и може да доведе много фирми да фалират. До известна степен ситуацията наподобява пред-индустриалната и ранната индустриална икономика, където основните капитали са отделени от икономиката, а финансирането се съсредоточава главно в обслужването на държавната администрация.

Шестата причина е ерозията на средната класа и растящото неравенство. Специално това е типично за САЩ с тяхната слабо развита социална система, тъй като извънредните приходи от паричните емисии водят до увеличаване на доходите на ограничен кръг хора и това на свой ред

увеличава социалното разслояване⁸. Това може да увеличи риска от социални вълнения. Също така се наблюдава нарастващо социално разслояване и в други страни. Тази тенденция е типична за най-големите западни щати в Америка. По този начин ерозията на средната класа провокира дефлационните процеси, като намалява доходите на домакинствата, докато в развиващите се страни, напротив, нарастващата средна класа оказва влияние върху темпа на инфлацията.

Заклучение

Като цяло има основание да се твърди, че европейските страни страдат от „японската болест“ и това заболяване може да прогресира или да стане хронично. САЩ, макар и в по-малка степен, също са засегнати от заболяването. В резултат на това финансовите инжекции могат да станат постоянни, както е в Япония.

Основният проблем е, че движещата сила на растежа отслабва и икономиките не могат да се развиват без парични емисии и финансови инжекции. Големият проблем е в това, че, дори извършвайки финансови интервенции, икономиките не успяват да постигнат растеж или само малък такъв.

В резултат на това реалните бизнес сили се преместват в сферата на финансите и новите технологии, а това води до намаляване на инвестициите в текущото производство. В ситуация на икономическа криза правителствата търсят все по-големи парични интервенции. Така започва определено емисионно състезание между държавите. Въпреки това, в състояние на относително ниско търсене, паричната експанзия трудно би довела до бързо нарастване на инфлацията, до девалвация на техните валути.

Разбира се, развиващите се дефлационни процеси ще оставят своя белег върху икономиката. Най-вероятно последствията ще видим след няколко години и както обикновено те ще се появят неочаквано. Непрестанното увеличение на паричната маса може да доведе до спукването на друг финансов балон, който да причини нова мащабна криза, тъй като и държавният дълг ще се увеличи значително. Разбира се, много е трудно да се прогнозира времето, мястото и задействането на взрива, който ще спуква финансовия балон.

Вероятно цикълът на монетарно натрупване в рамките на световната система все още не е завършил и ще отнеме няколко години, преди „балонът“ да се спуква някъде. Ситуацията може да се задълбочи, ако по-

⁸ В развиващите се страни растежът на финансовия сектор води до растеж в доходите на повечето хора, така че растежът на средната класа се насърчава от реалния икономически растеж.

вече страни и техните централни банки (включително и Европейската централна банка) участват в процеса на количествено облекчаване.

В следващите няколко години дефлационните фактори ще се увеличат или дори ще надделеят. Според Пол Крюгман е време да се обърне сериозно внимание на тенденцията на спад на БВП. Всичко това показва, че ще трябва да се справяме с тези проблеми продължително време. Ще са необходими сериозни усилия и реформи, за да се преодолее настоящата икономическа ситуация и бъдещето ще покаже тяхната цена.

Използвани източници:

- Иванова, В. (2015). Световна Търговия. Тракия - М
- Маринов, В. (2010). *Международно разделение на труда*. София: Издателски комплекс - УНСС.
- Смит, А. (2013). *Богатството на народите*. София: ИК "Рита".
- Спасов, Т. (2008). *МАКРОИКОНОМИКС*. София: УИ "Стопанство".
- Шахнович, Р. М. (2014). ИНФЛЯЦИЯ И АНТИИНФЛЯЦИОННАЯ ПОЛИТИКА В ПЕРЕХОДНОЙ ЭКОНОМИКЕ
- Акаев, А., & Korotayev, A. (2012). *Global Inflation Dynamics: regularities & forecasts*. Изтеглено на 02 11 2017 г. от www.escholarship.org: <https://escholarship.org/uc/item/2rg7b2pm>
- Bootle, R. (1998). THE DEATH OF INFLATION. Surviving & Thriving in The Zero Era
- Grinin, L., & Korotayev, A. (2014). The Inflation and Deflationary Trends in the Global Economy. От L. G. Korotayev, *Journal of Globalization Studies* (стр. 152-173). Moscow: Volume 5.
- Juglar, C. (1889). *Des crises commerciales et de leur retour périodique en France, en Angleterre et aux Etats-Unis*. 2nd ed. Paris: Librairie Guillaumin et Cie.
- ikonomika.dokumentite.com : <http://ikonomika.dokumentite.com/art/svetovna-ikonomika-1/82500> Посл. преглед на 25.10.2017 г.
- Kondratieff, N. D. (1984). *The Long Wave Cycle*. New York: Richardson & Snyder.
- Keynes, J. M. (1991). THE GENERAL THEORY OF EMPLOYMENT, INTEREST AND MONEY

ONB OESTERREICHISCHE NATIONALBANK Die Inflationsanalyse für Österreich

iconomist.bg: <http://www.iconomist.bg/svyat/item/205655-the-economis> (н.д.). Изтеглено на 1.11.2017 г.

www.class.bg. (09 10 2017). *Пътят на Абе*. Изтеглено на 30 10 2017 от [www.class.bg: www.class.bg/българия/политика/item/373680-пътят-на-абе](http://www.class.bg/българия/политика/item/373680-пътят-на-абе)

econ.bg: http://econ.bg/Новини/Без-точна-дата-за-приключването-на-програмата-за-количествени-облекчения-от-ЕЦБ_1.a_i.746154_at.1.html

Посл. преглед на 02.01.2018 г.